

4.

OCEŇOVANIE MAJETKU A ZÁVAZKOV

OCEŇOVANÍM sa v účtovníctve rozumie spôsob alebo postup vyjadrovania jednotlivých súčastí majetku a jednotlivých zdrojov majetku v peňažných jednotkách.

CENA je hodnota majetku vyjadrená v peniazoch.

HODNOTA je súhrn úžitkových vlastností určitého majetku schopných uspokojovať ľudskú potrebu.

Zásada merania v peňažných jednotkách – súvisí s ňou oceňovanie. Môžeme účtovať len o tom, čo vieme oceniť. Z toho vyplýva povinnosť účtovnej jednotky viesť účtovníctvo v peňažných jednotkách a zostavovať účtovnú závierku v peňažných jednotkách. Treba rozlíšiť oceňovanie počas bežného obdobia a v účtovnej závierke.

Pri oceňovaní je dôležité viesť si aj potrebnú analytickú evidenciu, kde okrem peňažného vyjadrenia môžu byť aj množstvá, merné jednotky...

Správne ocenenie jednotlivých druhov majetku a zdrojov majetku je jeden z najťažších problémov účtovníctva. Najťažší problém preto, lebo od ocenenia závisí výška majetku, výška záväzkov a výška VI.

Oceňovanie má bezprostredne vplyv aj na výšku výsledku hospodárenia. Vyplýva to z podvojnosti účtovania (FA-tržby-VH).

Čo sa týka objektu oceňovania vždy musíme rozlíšiť či oceňujeme jednotlivé druhy majetku, záväzkov, alebo či oceňujeme podnik ako celok.

Ďalej je veľmi dôležité rozlíšiť čas, ku ktorému sa to oceňovanie vykonáva, či je to:

1. **ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu** – nákup tovaru, výroba výrobkov...
2. **ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka**
3. **k inému dňu účtovného obdobia**

Špecifickým účelom oceňovania môžu byť napríklad:

- oceňovanie, ktoré súvisí s vypracovaním kalkulácie nákladov, alebo so stanovením ceny, napr. nášho výrobku
- oceňovanie pre potreby zdaňovania zisku

Z toho vyplýva, že niekedy sa používajú pri majetku rôzne ceny, závisí to vždy pre aký účel to oceňovanie robíme (pre finančné účtovníctvo, pre daňové účely...). Vždy musíme vybrať tú cenu, ktorá zodpovedá sledovanému účelu.

V praxi bežne používame pre oceňovanie tzv. **oceňovacie veličiny** (oceňovacie základne), ktoré predstavujú spoločný názov pre cenu, resp. hodnotu objektu oceňovania. Najčastejšie sa pri oceňovacích veličinách používa **časové hľadisko**.

Druhy cien z hľadiska času:

- **ceny minulosti** (historické ceny) – za ktoré bol majetok obstaraný. Patrí sem obstarávacia cena, vlastné náklady, menovitá hodnota.
- **ceny prítomnosti** (bežné ceny), za ktoré sme ten majetok/záväzky získali dnes. Patrí sem reprodukčná obstarávacia cena, realizačná cena a trhovú cena.
- **ceny budúcnosti** – sú to nejaké predpokladané, pravdepodobné ceny, ktoré sú očakávané na trhu v budúcnosti. Patria sem plánované ceny, plánované vlastné náklady a súčasná hodnota.

Druhy cien z hľadiska obsahu:

- **obstarávacia cena** – cena, za ktorú bol majetok obstaraný a náklady súvisiace s jeho obstaraním. Obstarávacou cenou oceňujeme nakúpený tovar, materiál, ďalej pohľadávky pri ich odplatnom nadobudnutí, ďalej keď po niekom prevezmeme záväzky...
- **vlastné náklady** – predstavujú časť priamych nákladov (priamy materiál, priame mzdy, ostatné priame náklady) a druhú časť môžu tvoriť aj nepriame náklady (odpisy, spotreba energie a ďalšie, ktoré sa viažu na výrobu napr. výrobkov, alebo výkonov...)
- **menovitá hodnota** (nominálna cena) – je to to čo je vytlačené na majetku, napr. peniaze, kolky, známky, telefónne karty a patria sem aj pohľadávky a záväzky, na ktorú výšku znejú.
- **reprodukčná obstarávacia cena** je cena, za ktorú by sme majetok obstarali ku dňu jeho ocenenia
- **trhovú cena** – je vlastne suma peňazí, ktorú by podnik získal pri predaji daného druhu majetku za bežných podmienok predaja. Pri záväzkoch je to suma výdavkov, ktoré by boli bežne požadované na úhradu záväzkov. Pri týchto trhových cenách sa niekedy používa aj pojem **kurzová cena**, sem zaraďujeme **kurz obchodovateľných cenných papierov**, ktorý je vyhlásený na burze CP, a ďalej **kurz domácej meny voči zahraničnej mene** podľa kurzového lístka NBS.

Zákon o účtovníctve umožňuje pri zásobách rovnakého druhu a CP rovnakého druhu používať u nás pri úbytku 2 metódy oceňovania:

1. **FIFO** - keď prvá cena na ocenenie prírastku zásob sa použije ako prvá cena na ocenenie úbytku zásob
2. **vážený aritmetický priemer** ktorý bude počítat' najmenej raz za mesiac